

การติดตามและประเมินผลผู้สำเร็จการศึกษา คือ หัวใจสำคัญของการประกัน คุณภาพการศึกษาโรงเรียนนายเรือ

น.อ.หญิง คร. ประอร ทุนทวีภาค
หัวหน้ากองสถิติและวิจัย โรงเรียนนายเรือ

บทนำ

การติดตามและประเมินผลผู้สำเร็จการศึกษาคืออะไร และสำคัญอย่างไรต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนนายเรือ ตลอดจนรูปแบบและวิธีการในการติดตามและประเมินผล ผู้สำเร็จการศึกษา คือเนื้อหาสาระที่ผู้เขียนจะได้นำเสนอให้ผู้อ่านทราบในลำดับต่อไป

๑. นิยามและความสำคัญของการติดตามและประเมินผลผู้สำเร็จการศึกษา

การติดตามและประเมินผลผู้สำเร็จการศึกษา (Follow up Study) คือกระบวนการที่จะให้ข้อมูลย้อนกลับมาสู่สถาบันการศึกษาว่าคุณภาพของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา ออกไปทำงานนั้นดีเพียงใด เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบัน และเป็นที่พึงพอใจของผู้ใช้งานหรือไม่ เพื่อให้ได้แนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานจัดการศึกษาของสถาบันได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งการติดตามและประเมินผลดังกล่าวถือว่าเป็นองค์ประกอบ / ดัชนีชี้วัดคุณภาพ ที่สำคัญในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา

โรงเรียนนายเรือ ในฐานะสถาบันอุดมศึกษาของกองทัพเรือ ซึ่งมีปณิธาน และวัตถุประสงค์ที่จะให้การศึกษาและฝึกอบรมแก่นักเรียนนายเรือ เพื่อให้เป็นนายทหารสัญญาบัตรที่มีความรู้ความสามารถ และความคิดริเริ่ม มีความเป็นผู้นำที่เพียบพร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับปฏิบัติราชการในกองทัพเรือ อีกทั้งมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ควรที่จะต้องมีการติดตามและประเมินผลนายทหารผู้สำเร็จการศึกษา ซึ่งเป็นผลผลิตของโรงเรียนนายเรือ ว่ามีคุณภาพตรงตามวัตถุประสงค์ และความต้องการของกองทัพเรือหรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพ การจัดการศึกษาของโรงเรียนนายเรือ ให้ได้ผลผลิต คือ นายทหารสัญญาบัตรที่มีคุณภาพตรงตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียนนายเรือ และตรงตามความต้องการของกองทัพเรือ ได้ อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืนต่อไป

จากหลักการสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนนายเรือ ในผลการวิจัยระบบการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนนายเรือ (ประอร สุนทรวิภาต, ๒๕๕๔) ที่ว่าโรงเรียนนายเรือจะต้องสร้างระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ที่ทำให้โรงเรียนนายเรือผลิตนายทหารสัญญาบัตรที่มีคุณภาพตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้และตอบสนองความต้องการของกองทัพเรือ หากไม่มีการวิจัยติดตามและประเมินผลผู้สำเร็จการศึกษาแล้วโรงเรียนนายเรือ จะทราบได้อย่างไรว่า ผลผลิตของโรงเรียนนายเรือคือ นายทหารสัญญาบัตรผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายเรือ นั้นมีคุณภาพตรงตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียนนายเรือที่กำหนดไว้ และตรงตามความต้องการของกองทัพเรือ

ดังนั้นการติดตามและประเมินผลผู้สำเร็จการศึกษา จึงเป็นเครื่องมืออันสำคัญยิ่งของการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนนายเรือ เพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับให้โรงเรียนนายเรือได้ดำเนินงานไปอย่างถูกทิศทาง และบรรลุวัตถุประสงค์

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนนายเรือ จากผลการวิจัยของ ประอร สุนทรวิภาต, น.อ.หญิง (๒๕๕๔) จึงได้กำหนดให้การติดตามและประเมินผลผู้สำเร็จการศึกษา เป็นองค์ประกอบในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนนายเรือ (องค์ประกอบที่ ๖)

องค์ประกอบที่ ๖ : การติดตามและประเมินผลผู้สำเร็จการศึกษา

เกณฑ์ : มีการติดตามและประเมินผลนายทหารผู้สำเร็จการศึกษา ออกไปปฏิบัติงานตามหน่วยต่าง ๆ ในกองทัพเรืออย่างสม่ำเสมอ

(๑) มีการติดตาม และประเมินผลนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายเรืออยู่เสมอ ตามห้วงเวลาที่เหมาะสมทั้งในเรื่องความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน คุณลักษณะผู้นำทหาร คุณธรรม และจริยธรรม

(๒) มีการนำผลจากการติดตามและประเมินผลนายทหารผู้สำเร็จการศึกษา มาเป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานในทุกด้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้นายทหารสัญญาบัตรที่มีคุณภาพตามวัตถุประสงค์ และตรงกับความต้องการของกองทัพเรืออย่างแท้จริง

๒. รูปแบบและวิธีการติดตามและประเมินผลผู้สำเร็จการศึกษา

๒.๑ รูปแบบการติดตามและประเมินผล

การติดตามและประเมินผลผู้สำเร็จการศึกษา กระทำใน ๒ รูปแบบใหญ่ ๆ คือ การประเมินเชิงปริมาณ และการประเมินเชิงคุณภาพ (วิจิตร ศรีสอาน, ๒๕๒๓)

๒.๑.๑ การประเมินเชิงปริมาณ เป็นรูปแบบการสำรวจว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรต่าง ๆ จากสถาบันนั้น มีความเพียงพอต่อความต้องการของสังคมหรือไม่ และเกี่ยวข้องกับการว่าจ้างงานในตลาดแรงงานเพียงใด

๒.๑.๒ การประเมินเชิงคุณภาพ เป็นรูปแบบการติดตามเพื่อที่จะทราบว่าคุณภาพของบัณฑิตที่ออกไปทำงานเป็นอย่างไร เป็นที่น่าพอใจหรือไม่ หรือเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดหลักสูตรที่ตั้งไว้เพียงใด การประเมินเชิงคุณภาพนี้กระทำโดย

๑) การถามตัวผู้สำเร็จการศึกษาในประเด็นของการได้งาน ว่าตรงกับวิชาที่เรียนหรือไม่ วิชาที่เรียนใช้ประโยชน์ได้เพียงใด และนำไปประยุกต์ใช้ได้หรือไม่

๒) การถามกับผู้ใชบัณฑิต หรือผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต เป็นข้อมูลย้อนกลับที่สำคัญมากว่าผู้ใชบัณฑิตนั้นพึงพอใจในคุณภาพของบัณฑิตมากน้อยเพียงใด

๓) การถามผู้ร่วมงาน และผู้รับบริการจากบัณฑิต ซึ่งอาจมีข้อยกเว้นว่าอาจทำไม่ได้ นอกเสียจากในกรณีที่ผู้ร่วมงานและผู้รับบริการจากบัณฑิตมีตัวตนอยู่เด่นชัด

๒.๒ วิธีการติดตามและประเมินผล

๒.๒.๑ เบอร์ดี้ และคณะ (Berdie and others, ๑๙๖๓) ได้เสนอแนะแนวทางในการดำเนินการติดตามและประเมินผลผู้สำเร็จการศึกษาไว้ดังนี้

๑) ประชุมปรึกษาหารือกันระหว่างคณะผู้บริหารการศึกษา ถึงวัตถุประสงค์และความต้องการในการติดตามผล และเรื่องอื่นๆ ที่ต้องการทราบ

๒) ตั้งวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่สถานศึกษาจะได้รับ

๓) จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานในการศึกษาและติดตามผล

๔) นำวัตถุประสงค์และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ไปทบทวนร่วมกับคณะครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เพื่อฟังข้อเสนอแนะและขอความช่วยเหลือ

๕) วิธีการและขบวนการต่าง ๆ รวมทั้งการวิเคราะห์ผล จะต้องมีความเชื่อถือได้ ดังนั้นจึงควรอาศัยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้แก่ นักวิจัย เพื่อช่วยในการวางแผน และเขียนแบบสอบถาม

๖) มีการวางแผน และเตรียมงานอย่างดี ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๗) การเลือกกลุ่มตัวอย่าง อาจเลือกตามปีที่สามารถการศึกษา ตามห้องเรียนหรือจากกลุ่มเฉพาะก็ได้ ตามความเหมาะสม

๘) ต้องตัดสินใจล่วงหน้า ว่าอย่างน้อยควรจะได้แบบสอบถามคืนมาเท่าใด เพราะการได้รับคืนมาทั้งหมดย่อมเป็นไปได้ แต่ถ้าวได้รับคืนมาน้อยเกินไป ก็ไม่ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ในการสรุปผล

๙) นำผลที่ได้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์

๒.๒.๒ สุชา จันทร์อม (๒๕๒๐) กล่าวถึงวิธีการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาว่า สามารถทำได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับความต้องการและความเหมาะสมกับสภาพการณ์ งบประมาณและจำนวนนักเรียนเป็นต้น โดยจะต้องพิจารณาถึงเครื่องมือและวิธีการดังนี้

๑) การใช้แบบสอบถาม (questionnaire) หรือแบบสำรวจ ควรพิจารณาจากขอบข่ายของงาน แล้วนำมาสร้างเป็นคำถามเพื่อให้นักเรียนได้ประเมิน โดยอาจจะมีคำถามปลายเปิดด้วย เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ซึ่งวิธีการนี้เหมาะสำหรับติดตามผลนักเรียนที่จบการศึกษาออกจากโรงเรียนไปแล้ว ซึ่งมีข้อดี คือ สะดวก รวดเร็ว และประหยัดเวลาในการติดตามผล ซึ่งมีนักเรียนเป็นจำนวนมาก และนอกจากนี้ยังเป็นวิธีการที่ได้ข้อมูลถูกต้องกว่าวิธีอื่น เนื่องจากการใช้แบบสอบถามมีระบบ ระเบียบ และวิธีการควบคุม สถานการณ์ต่าง ๆ ได้รัดกุม มีเกณฑ์ที่แน่นอน กล่าวคือ ผู้ตอบแต่ละคนต้องตอบคำถามเดียวกัน วิธีการให้คะแนนใช้เกณฑ์เดียวกัน ซึ่งอาจจะมีปัญหาเกี่ยวกับจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืน แต่อย่างไรก็ตาม วิธีการใช้แบบสอบถามก็เป็นวิธีการที่นิยมใช้มากที่สุด

๒) วิธีการสัมภาษณ์ เป็นวิธีการที่ช่วยให้ทราบทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อโรงเรียน โดยนักเรียนอาจมีข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียน จึงเป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการติดตามผลรายบุคคลในโรงเรียนของนักเรียนในปัจจุบัน มีข้อดีคือ ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นความจริง และได้ข้อมูลมากกว่าวิธีอื่น และถ้าผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่เข้าใจคำถาม ผู้สัมภาษณ์ก็สามารถอธิบายขยายความให้เข้าใจได้ แต่มีข้อเสียคือ ผู้สัมภาษณ์ต้องมีความชำนาญ รู้ขั้นตอนของการสัมภาษณ์ และจัดทำข้อคำถามในการสัมภาษณ์อย่างมีระบบ มิเช่นนั้นข้อมูลที่ได้รับจะกระจัดกระจายหรือไม่สมบูรณ์ตามที่ต้องการ

๓) การใช้แบบตรวจสอบ (Checklist) สำรวจทัศนคติ ความคิดเห็น ตลอดจนข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่โรงเรียนต้องการทราบ แบบตรวจสอบจะรวบรวมคำถามไว้ และให้นักเรียนทำเครื่องหมายเพื่อตอบเท่านั้น

จากวิธีการต่าง ๆ ทั้งหมดในการติดตามผล วิธีที่สะดวกที่สุด ได้ข้อมูลมากที่สุด และเป็นที่ยอมรับมากที่สุด คือ การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire)

๒.๒.๓ โทมัส ดีม (Thomas Deam อ้างใน จันทิมา โกญจนาท ๒๕๒๔ : ๒๙) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับวิธีการที่ใช้ในการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษา และความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อวิธีการเหล่านั้น ผลการวิจัยพบว่า แนวทางที่จะนำไปใช้ในการดำเนินการติดตามผลมี ดังนี้

๑) วัตถุประสงค์เบื้องต้นในการติดตามผล ควรจะประเมินและปรับปรุงเกี่ยวกับการดำเนินการของสถาบันว่า บรรลุวัตถุประสงค์ของสถาบันหรือไม่ ตลอดจนคุณภาพของหลักสูตร บริการแนะแนว และการสอน

๒) ควรมีหน่วยงานเฉพาะ เพื่อการศึกษาติดตามผล ซึ่งจะมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง

๓) การดำเนินงานของหน่วยงาน จะต้องอยู่ภายใต้การสั่งการของคณะกรรมการบริหารงาน ซึ่งประกอบด้วย คณาจารย์ ผู้บริหาร นักศึกษาปัจจุบัน และกรรมการที่อยู่นอกวงการการศึกษา

๔) ข้อสรุปที่ได้จากการติดตามผลนี้ ควรจัดพิมพ์เผยแพร่ให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาได้รับทราบด้วย

๕) ข้อเท็จจริงที่ควรรวบรวมได้จากนักศึกษาเก่าได้แก่ งานที่นักศึกษาเก่าทำอยู่ หรืองานที่ทำหลังจากออกจากสถาบันการศึกษาแล้ว ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มสถาบันการศึกษา แก่นักศึกษาปัจจุบันและอนาคต ความพึงพอใจในการประกอบอาชีพของนักศึกษา และความประทับใจที่ได้รับจากสถาบันการศึกษา

๖) วิธีการที่ใช้ในการติดตามผล ควรจะประกอบด้วยวิธีการต่าง ๆ ร่วมกัน เช่น รายงานจากนายจ้าง การสัมภาษณ์ รายงานจากสถาบันการศึกษา การติดต่อทางโทรศัพท์ และการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์

๗) เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ รายงานจากนายจ้าง และจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ การวิเคราะห์บันทึกต่าง ๆ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบแสดงความคิดเห็น

๘) แหล่งต่าง ๆ ที่ควรติดต่ออย่างสม่ำเสมอ เพื่อช่วยในการติดตามผล ได้แก่ นักศึกษาเก่า ผู้บังคับบัญชา หรืออาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษา อาจารย์ อาจารย์แนะแนว ผู้บริหารของสถาบันการศึกษาชั้นสูง รวมทั้งนายทะเบียน

๙) ควรมีการคำนวณค่าใช้จ่าย และจัดตั้งงบประมาณเฉพาะไว้ในงบประมาณประจำปี ของสถาบันการศึกษานั้น ๆ

๑๐) สถาบันการศึกษา ควรพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขวิธีการ เมื่อปรากฏผลว่าการดำเนินงานมีสิ่งบกพร่อง

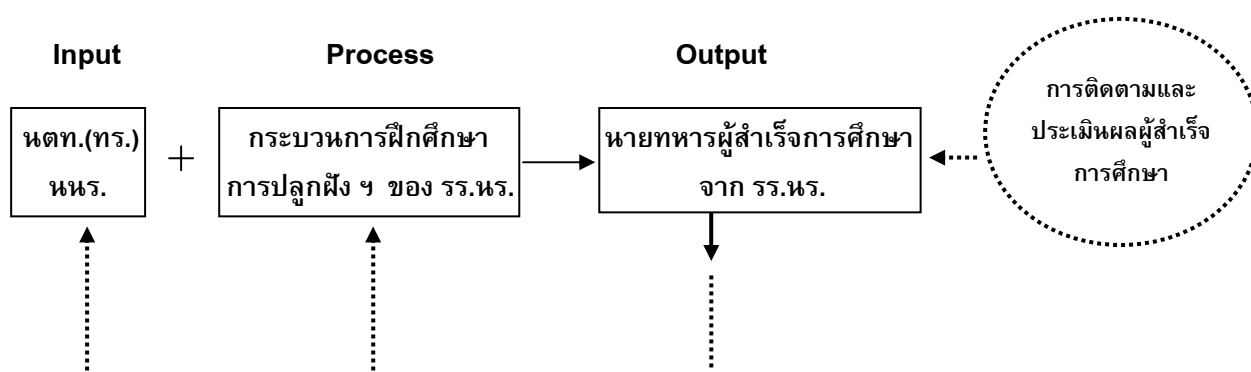
บทสรุป

ในกระบวนการผลิตนายทหารสัญญาบัตรหลักของโรงเรียนนายเรือ นอกจากจะประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้าและกระบวนการผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิตตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียนนายเรือและตรงตามความต้องการของกองทัพเรือแล้ว จำเป็นต้องมีการติดตามและประเมินผลผู้สำเร็จการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูล

ย้อนกลับมาสู่การปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยนำเข้า และกระบวนการผลิตอย่างเป็นระบบ (ตามแผนภูมิข้างล่าง)

กระบวนการผลิตนายทหารสัญญาบัตรหลักของ รร.นร.

(นาวาเอก หญิง ประอร สุนทรวิภาต, ๒๕๔๔)

สำหรับรายงานผลการวิจัยติดตามและประเมินผลผู้สำเร็จการศึกษาของโรงเรียนนายเรือ ซึ่งได้ดำเนินการมาแล้ว ๒ ครั้ง คือ ปีการศึกษา ๒๕๔๐ และ ๒๕๔๓ ท่านผู้อ่านคงอยากทราบผลว่าเป็นเช่นไร นายทหารผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายเรือ เป็นที่พึงพอใจของผู้บังคับบัญชา และหน่วยต่าง ๆ ของกองทัพเรือ หรือไม่อย่างไร ซึ่งผู้วิจัยจะขอนำเสนอในฉบับหน้าต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จันทิมา โกญจนาท. การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรศิลปศึกษา ชั้นกลาง วิทยาลัยช่างศิลป์ กรมศิลปากร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , ๒๕๒๔.
- ประอร สุนทรวิภาต , น.อ.หญิง ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนนายเรือ. เอกสารวิจัยโรงเรียนนายเรือ (ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทัพเรือ) , ๒๕๔๔.
- วิจิตร ศรีสอาน. “ คำบรรยายเรื่องการศึกษาติดตามผล ” รายงานสัมมนาหาวิทยาลัยมหิดล ครั้งที่ ๘ (๑ - ๓ ตุลาคม) , ๒๕๒๓.
- สุชา จันท์ธอม และ สุรางค์ จันท์ธอม. จิตวิทยาการแนะแนว กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรบัณฑิต , ๒๕๒๐.
- โรงเรียนนายเรือ. การติดตามและประเมินผลผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายเรือ ปีการศึกษา ๒๕๔๓ . เอกสารวิจัยแผนกศึกษาและวิจัย กองสถิติและวิจัย , ๒๕๔๔.